

věku jest nejen možno, nýbrž spíše bude docela snad pravidlem, jest na jev. Dle výpovědi svědkyně N-ové prodávající Martin N. sám si jí stěžoval, že »už tak dobrý rozum nemá jako dřív« a o spoluprodávající Marii N-ové praví svědek N., že vůbec nebyla tak čilého rozumu, jako její muž. Z výpovědi obou svědků pak, kdyby nižší stolice obsah jich vzaly za prokázaný, by plynulo, že se Martin N. cítil prodejem v nadějích svých zklamán. Jest tedy třeba věc blíže projednati a provésti důkazy o tom, zda-li předstírání ad a) tvrzeného užito bylo a zda-li to bylo předstírání t. j. tvrzení nepravdivé, a zda-li poměr cen je takový, jak ad b) uváděno či jaký, jakož i otázku rozumové dekadence prodávajících pokud možno blíže osvětliti. To, že Martin N. u notáře vůli svou jasně projevil, nevyvrací nijak námitky a) a b), neboť, jsou-li tyto pravdivé, pak to byl jen výsledek toho, že mysl jeho byla napřed způsobem od žalobce tvrzeným ke smlouvě zpracována, což ovšem z projevu před notářem učiněného patrně býti nemuselo.

Čís. 1512.

Přípustno, by k zajištění peněžní pohledávky převedeno bylo na věřitele vlastnictví k dlužníkovým věcem.

Tím, že nabyvatel si prohlédl věci, jichž se mu mělo takto dostatí, a jich se rukou dotekl, nebyly mu věci ještě odevzdány.

(Rozh. ze dne 21. února 1922, Rv II 67/22.)

Žalobce domáhal se na vymáhajícím věřiteli vyloučení věcí z exekuce, tvrdě, že mu byly dlužníkem dány do vlastnictví ku zajištění jeho pohledávky. Procesní soud první stolice žalobě vyhověl, maje za to, že i převod ku zajištění jest platným titulem ku nabytí práva vlastnického, co do odevzdání věcí uvedl v důvodech: Žalobce udal, že si věci prohlédl a jich se rukou dotkl, aniž je nějak ovšem poznačil. Tento způsob dlužno považovati za dostatečné odevzdání ve smyslu § 426 a násl. obč. zák. zvláště když svědkyně T-ová a žalobce sám udali, že věci ponechány dále v užívání svědkyně. Odvolací soud žalobu zamítl. Důvody: Zjištěno, že ohledně sporných, žalovaným zabavených předmětů byla mezi žalobcem a Marií T-ovou (dlužnicí) uzavřena smlouva, jejímž účelem bylo zajištění pohledávky žalobce oproti Marii T-ové. Rozhodující jest, nabytí-li žalobce touto smlouvou vlastnictví k dotyčným předmětům, poněvadž žalobce se opírá proti exekuci, žalovaným na předměty vedené, jedině z důvodu, že ty věci jsou jeho vlastnictvím. Na základě okolností zjištěných prvním soudem a na základě opětného výsledku svědkyně Marie T-ové, slyšené v odvolacím řízení, dospěl odvolací soud k úsudku, že právo vlastnické k věcem na žalobce převedeno nebylo. Ve smlouvě mezi žalobcem a Marií T-ovou jest uvedeno, že Marie T-ová přenechává vlastnictví ku svým movitým věcem žalobci na tak dlouho, dokud pohledávky jeho nezapraví. Jak dále výsledkem Marie T-ové jest zjištěno, směřovala vůle stran k tomu, by, pokud Marie T-ová nezapraví žalobci pohledávku, dotyčné, žalobci postoupené věci zůstaly v užívání Marie T-ové, a že, jakmile pohledávka žalobce bude zapravena, věci zase budou patřiti Marii T-ové a že s nimi bude moci volně nakládati. Z toho jest patrné, že, ač Marie T-ová a žalobce v písemné smlouvě mluví o postoupení vlast-

nictví, přece neměly strany na mysli právo vlastnické, nýbrž jen právo zástavní. Tomu nasvědčují okolnosti, že smlouva byla učiněna za účelem zajištění žalobcovy pohledávky, že věci měly zůstat i nadále v držení a užívání Marie T-ové, a zejména že po zapravení žalobcovy pohledávky věci měly zůstat zase v neobmezeném vlastnictví Marie T-ové a to automaticky bez každého přičinění žalobce. Proto jest odvolací soud toho názoru, že žalobci k udaným věcem nepřísluší právo vlastnické, nýbrž jen právo zástavní. Nehledě ani k tomu, že žalobce práva zástavního neuplatňuje, nečiní právo zástavní exekuci, jiným věřitelem na dotyčné věci vedenou, nepřípustnou.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Výtce nesprávného právního posouzení dlužno sice částečně přisvědčiti, přes to však dovolatel nemohl v dovolacím řízení zvítěziti. Odvolací soud dospěl k úsudku, že Marie T-ová a žalobce neměli úmyslu přenést ke svrškům vlastnické právo na žalobce, nýbrž zříditi pouze k zajištění jeho pohledávky právo zástavní. Neprávem. Jedná se o to, zda žalobce na základě prohlášení ze dne 15. února 1921 nabyt k sporným svrškům práva vlastnického čili nic. Zjišťovací smlouva, oním prohlášením osvědčená, přichází v úvahu jako nabývací titul práva vlastnického. Jest otázkou, zda tato smlouva tvoří platný titul k nabytí práva vlastnického a zda k němu přistoupilo ještě odevzdání nutné ku převodu vlastnictví dle § 426 obč. zák. Marie T-ová v zmíněné listině prohlašuje, že žalobci 7875 Kč dluhuje a že mu postupuje veškeré své zabavitelné jmění a že jest Robert W., pokud tohoto dluhu nezapraví, vlastníkem jejího jmění, jehož jednotlivé součástky v listině jsou uvedeny. Odvolací soud zjistil, že toto prohlášení Marie T-ové, žalobcem přijaté, mělo za účel zajistiti žalobcovu pohledávku proti Marii T-ové. Zároveň však měly věci, převedené do žalobcova vlastnictví, i nadále zůstat v detenci a užívání Marie T-ové, která zaplacením dluhu měla jich vlastnictví opět získati. Smlouvu tu nelze označiti ani jako smlouvu o zápůjčku, spojenou se smlouvou zástavní, ani za smlouvu kupní, nýbrž jest to smlouva svého druhu. Nelze upříti, že smlouva taková přináší v právní život některá úskalí pro bezpečnost obchodu a že taková jednání obchodníků, kteří se ocitli v tísní a k naléhání některých věřitelů přepouštějí těmto celé sklady zboží, neb i veškeré obchodní jmění za účelem zajištění, mohou pro zdravý úvěrový obchod býti povážlivými. Nicméně nelze takové zajištění, pokud spojeno jest se skutečným předáním movitostí a pokud není podán průkaz, že se to stalo v podvodném úmyslu ke škodě ostatních věřitelů, a pokud zde není podmínek odporovatelnosti jednání toho dle zákona odpůřícího, označiti ani za nedovolené ani za nemravné, a tím méně lze ho v odpor bráti jako bezúčinné. Jest to úmluva poměru, jako byla fiducia v římském právu, kterýž poměr se podstatě práva vlastnického nepříčí. Rozhodným jest, zda vůle smluvních stran opravdově směřovala ku převodu vlastnictví a zda došla vyjádření způsobem nepochybným, a zda předání věcí se stalo způsobem zákonným. Při výkladu vůle stran smluvních neprávem soud odvolací měl za to, že strany v pravdě převodu vlastnictví nezamýšlely, nýbrž pouze na mysli měly zastřené zastavení věci k pojištění zápůjčky,

dlužníci poskytnuté. Náhled, že se jednalo o jednání na oko (§ 916 obč. zák.), není odůvodněn. Při jednání na oko nechtějí strany smluvní již počátku právnímu účinku v právním jednání naznačenému, buďsi, že nechtějí vůbec, aby nastal nějaký právní účinek, buďsi, že chtějí docílit účinku jiného, nežli je ve smlouvě naznačen. Při smlouvě fiduciární směřuje však vůle stran k tomu, by především v pravdě uskutečněn byl výsledek hospodářský, přesahující zamýšlený účel, jakkoliv pro dobu pozdější zamýšlejí, by po splnění jistých předpokladů tento výsledek opět odpadl. Vzhledem k tomu nelze ani v tomto případě o tom býti v pochybnosti, že obě smluvní strany předem opravdově chtěly převodu vlastnictví na žalobce, a že teprve pro ten případ, když by účel zajištění se stal bezpředmětným, bylo obmyšleno vlastnictví převést zpět na Marii T-ovou. Zákon nikde nestanoví, že by zajištění dlužníkovu smělo se státi jenom ve formě práva zástavního a že by forma zajištění převodem vlastnictví byla vyloučena. Není zde tedy smlouvy na oko, nýbrž smlouva opravdová, která jest sice neobvyklou, ale zákonem nezapovězenou, kterou strany volily, poněvadž jiná forma zajištění nezaručovala jim dosažení zamýšleného hospodářského účelu. Smlouva zmíněná jest tudíž právně platnou a účinnou a způsobem sloužití jako titul při převodu vlastnictví k věcem v ní jmenovaným. Nedostává se však v tomto případě druhé náležitosti převodu práva vlastnického, totiž odevzdání věcí Marii T-ovou žalobci Robertu W-ovi, jak mínil soud prvního stupně, který považoval za dostatečné, že si žalobce věci, kterých se smlouva týkala, prohlédl a jich se rukou dotkl. Jest jisto, že tento postup nezjednal žalobci bezprostřední a neobmezené moci nad věcmi, nýbrž že všechny věci zůstaly i nadále na téže místě, kdež dříve byly, a v užívání téže osoby, která je žalobci odevzdávala. Njakým zevním způsobem nebylo vyznačeno, že právě žalobce jest neobmezeným pánem těchto věcí. Že žalobce prohlédl věci a dotkl se jich rukou, jest proto naprosto bezvýznamno. Žalobce sice v dovolání tvrdí, že současně s dotekem prohlásil, že předměty patří jemu, avšak nehledíc k tomu, že ani takový výrok neměl by rozhodujícího významu, — nebylo ani nalézacím soudem ani odvolacím soudem v tom směru zjištění učiněno, a neshodovalo by se to ani s vlastním tvrzením žalobcovým, který ve své výpovědi mluvil pouze o písemném prohlášení, že uchopuje se držby svršků v prohlášení uvedených, jinak však tvrdil, že si předměty tam uvedené prohlédl a že se jich rukou dotkl. Také není zjištěno, že žalobce prohlásil, že veškeré věci ponechává Marii T-ové k dalšímu užívání. O tom, že věci byly skutečně odevzdány žalobci podle § 426 obč. zák., nemůže býti tedy řeči. Jiný způsob odevzdání těchto věcí nepřichází v úvahu, poněvadž všechny věci mohly býti odevzdány z ruky do ruky, a nepřipustným bylo proto odevzdati je pouhým znamením (§ 427 obč. zák.). Otázku, zda-li by byl vůbec žalobce mohl nabýti vlastnictví prohlášením (§ 428 obč. zák.), lze ponechat stranou, ježto prohlášení, které by vyhovovalo ustanovení § 428 obč. zák., nebylo ani tvrzeno. Pro nedostatek odevzdání věcí, kterých se smlouva týkala, žalobci, nelze poskytnouti žalobci ochrany vlastnické.

Čís. 1513.

Platnou jest smlouva, již někdo znovu pronajal věc, již byl před tím pronajal osobě jiné.

(Rozh. ze dne 21. února 1922, Rv II 68/22.)